

■ Μάχες και Ναυμαχίες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Ἡ πτώση τῆς Σφακτηρίας καὶ ἡ ἔξοδος τοῦ «Ἄρης» ἀπὸ τὸ Ναβαρίνο*

† 26ῆ Ἀπριλίου 1825

Ὁ Ἰμπραήμ μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Μεθώνης δὲν ἔννοοῦσε νὰ προχωρήσει στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Πελοποννήσου ἀν δὲν ξεκαθάριζε τὶς ἐχθρικές ἐστίες τοῦ Παλαιοκάστρου, τοῦ Νεοκάστρου καὶ τῆς Σφακτηρίας.

Ἡ κατάληψη τοῦ νησιοῦ καὶ ἡ πτώση τῶν δύο κάστρων θὰ τοῦ ἐξασφάλιζε τὴν ἀδιαφιλονίκητη κατοχὴ τῆς Μεσσηνίας ποὺ θὰ γινόταν ἡ βάση του γιὰ τὴν ἐξόρμησή του πρὸς τὸ κέντρο τῆς Πελοποννήσου.

* * *

Μετὰ τὴν ἀποτυχημένη ἀπόβαση τοῦ Ἰμπραήμ Πασᾶ στὸ Νεόκαστρο τὴν 25ῆ Ἀπριλίου, ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ποὺ ἦταν ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ προέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Γεωργίου Κουντουριώτη, πέρασε μὲ τοὺς λιγοστοὺς του ἄνδρες στὴν Σφακτηρία, κύριος στόχος τοῦ Ἰμπραήμ.

Οἱ Ἕλληνες εἶχαν προνοήσει νὰ ὀχυρώσουν τὴν Σφακτηρία μὲ 1.000 ἄνδρες καὶ ὀκτώ κανόνια, ἐνῶ τὸ νησί προστάτευαν τρία σπετσιώτικα πλοῖα καὶ ὁ «Ἄρης» τοῦ Ὑδραίου Ἀναστασίου Τσαμαδοῦ.

Τὴν ὀργάνωση τῆς ἄμυνας εἶχε ἀναλάβει αὐτοπροσώπως ὁ Ὑπουργὸς Πολέμου Ἀναγνωσταρᾶς (Χρηστος Παπαγεωργίου ἐν τῷ πραγματικῷ του ὀνομα). **Στὸ**

Ἡ Μάχη τῆς Σφακτηρίας καὶ ἡ πολιορκία τοῦ Ναβαρίνου. Ἔργο τοῦ Παναγιώτη Ζωγράφου.

νησί βρίσκονταν ακόμη οί φιλέλληνες Σανταρόζα και Γκρασέ.

Η επίθεση τών Αιγυπτίων ἄρχισε τὸ μεσημέρι τῆς Κυριακῆς 26ης Ἀπριλίου, ἀρχικὰ μὲ σφοδρὸ κανονιοβολισμό τῆς Σφακτηρίας καὶ στὴν συνέχεια μὲ ἀποβατικὴ ἐπιχείρηση κατὰ κύματα τριῶν χιλιάδων πεζοναυτῶν, τῶν ὁποίων ἠγούντο Γάλλοι ἀξιωματικοί. **Ο**ὶ ὑπερασπιστὲς τῆς Σφακτηρίας ἀνταπέδωσαν τὰ πυρὰ, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ ἀντέξουν στὴν ὑπέρτερη ἐχθρική δύναμη. **Η** μάχη ἦταν ἄνιση καὶ γρήγορα ὁ Ἴμπραήμ πέτυχε τὸν σκοπὸ του καὶ ἔγινε κύριος τῆς Σφακτηρίας.

Οὶ ὑπερασπιστὲς τῆς Σφακτηρίας εἶχαν μεγάλες ἀπώλειες: 350 νεκροὺς, ἀνάμεσά τους ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ ἰταλὸς φιλέλληνας κόμης Σανταρόζα καὶ ὁ Πλοίαρχος Ἀναστάσιος Τσαμαδός, πού βρισκόταν στὴν ξηρὰ στὸ πλευρὸ τῶν ἀμυνομένων Ἑλλήνων μαζί μὲ 200 περίπου ἀξιωματικούς καὶ ναυτικούς πού ἐγκατέλειψαν καὶ αὐτοὶ τὶς λέμβους τους γιὰ νὰ βοηθήσουν στὴν μάχη. **Τ**ὸ γεγονός ὅτι ὄχι μόνο αὐτὸς ἀλλὰ καὶ ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου «Ἀθηνᾶ», ὁ Πλοίαρχος Νικόλαος Βότσης, δὲν πρόλαβαν νὰ ἐπιβιβασθοῦν στὰ πλοῖα τους σημαίνει ὅτι ὁ εἰσπλους τῶν Αἰγυπτίων ἔγινε αἰφνιδιαστικά. **Ο**ὶ Αἰγύπτιοι ἔπιασαν 200 αἰχμαλώτους. **Ο**ὶ ὑπόλοιποι κατόρθωσαν νὰ διασωθοῦν κολυμπώντας στὴν ἀπέναντι ἀκτῆ.

Όταν οἱ ναυτικοὶ μας τράπηκαν σὲ φυγῆ, ἐπιστρέφοντας ἀτάκτως στὶς λέμβους τους, ἐπέβησαν ὅπου ἦταν δυνατὸν ἀνεξαρτήτως ἂν ἦταν τὸ πλήρωμα τοῦ σκάφους ἢ ὄχι.

* * *

Τὸ τελευταῖο καράβι πού διέσπασε τὸν ἐχθρικό κλοιὸ ἦταν ὁ «Ἄρης» πού περιμένε μάταια τὸν κυβερνήτη του, Ἀναστάσιο Τσαμαδό, ὁ ὁποῖος εἶχε πέσει μαχόμενος. **Η** ἔξοδος τοῦ «Ἄρη» ἀπὸ τὸ Ναβαρίνο ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ ἡρωϊκότερα καὶ πιὸ συγκινητικὰ περιστατικὰ τοῦ ναυτικοῦ ἀγῶνα κατὰ τὴν ἐλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821.

Ἡ ἔξοδος τοῦ Ἄρη. Ἐλαιογραφία.
Ἔργο τοῦ Κωνσταντίνου Βολανάκη.

Μὲ τὸν «Ἄρη» κατάφεραν νὰ διαφύγουν μὲ πολὺ κόπο καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος καὶ μερικοὶ ἄλλοι ὑπερασπιστὲς τοῦ νησιοῦ.

Τὴν διοίκηση τοῦ πλοίου ἀνέλαβε ὁ Νικόλαος Βότσης καὶ μαζί μὲ τὸν Δ. Σαχτούρη ξεκίνησαν

για τὸν δύσκολο ἀπόπλου, καθὼς τὴν ἔξοδο γιὰ τὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα ἀπὸ τὴν κεντρικὴ εἴσοδο τοῦ κόλπου εἶχαν κλείσει τρεῖς φρεγάτες. **Οἱ** ναῦτες τοῦ ἑλληνικοῦ πλοίου ἔφεραν τὴν ἱερὰ Εἰκόνα τῆς Παναγίας στὸ κατὰστρομα καὶ μίᾳ ἄγρια μάχῃ ξέσπασε.

Ο «Ἄρης» ἔβαλε πλώρη γιὰ τὴν μοναδικὴ ἀνοιχτὴ δίοδο, τὸ στενὸ ἀνοιγμα ἀνάμεσα στὴν Σφακτηρία καὶ τὸν βράχο Τσιχλὶ Μπαμπά. **Ἐ**πρόκειτο νὰ ἐπιτελέσει ἕναν ἐλιγμὸ πού ἀπαιτοῦσε ἐξαιρετικὴ ναυτικὴ δεινότητα.

Ο «Ἄρης», ὥστόσο, κατάφερε νὰ βγεῖ στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα καὶ μὲ τὰ 16 μικρὰ κανόνια του, πού δὲν σταμάτησαν νὰ βάλλουν, προκάλεσε σοβαρὲς ζημιές στὸν ἐχθρό. **Κ**ατὰ τὴν ἔξοδό του βύθισε ἕνα μπρίκι, ἔκαψε μίᾳ γολέττα καὶ ἔθεσε ἐκτὸς μάχης πέντε μπρίκια.

Υστερα ἀπὸ τὴν σκληρὴ μάχῃ, πού διήρκεσε πέντε ὥρες, τὰ πανιὰ τοῦ μικροῦ πλοίου κουρελιάστηκαν. **Μ**ὲ 2 νεκροὺς καὶ 7 τραυματίες κατέπλευσε στὴν Καλαμάτα.

Ο «Ἄρης», χάρη στὴν ἡρωϊκὴ τόλμη τοῦ κυβερνήτη καὶ τοῦ πληρώματος πού ἀψήφισαν τὸν κίνδυνο, ἔγραψε μίᾳ ἀκόμα λαμπρὴ σελίδα στὴν ἱστορία τῆς δράσης τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ.

Ο στρατηγὸς Ἰωάννης Μακρυγιάννης, πού παρακολοῦθοῦσε τὴν ναυμαχία ἀπὸ τὸ φρούριο τοῦ Νεοκάστρου, ἔγραψε στὰ Ἀπομνημονεύματά του: «**Σ**ώθηκαν μὲ μεγάλο κίνδυνο κι' ἀπερίγραπτη γενναιότητα αὐτεῖνοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ καραβιοῦ. **Ἄ**λλο εἶναι νὰ τὸ βλέπει ἄνθρωπος καὶ ἄλλο νὰ τὸ λέγει.

Σώθηκαν μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, δίνοντάς τους ἀνδρεία πολλή».

***

Όταν ἡ εἴδηση τῆς πτώσης τῆς Σφακτηρίας ἔφθασε στὴν ἔδρα τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης στὸ Ναύπλιο, ὅλοι ἔμειναν κεραυνόπληκτοι. **Κ**ανενὸς πρόσωπον δὲν ἔβλεπες νὰ γελά, ὅλοι σκυθρωποὶ καὶ οἱ πέτρες καὶ αὐτὲς ἐλυποῦντο. **Χ**ίλιες ὑποψίες ἀπαρνοῦσαν εἰς καθενὸς τὸν νοῦν καὶ τὸ μέλλον

ὄλοι τὸ ἔβλεπον ὡς κινδυνώδεις», γράφει στὰ Ἀπομνημονεύματά του ὁ ἀγωνιστὴς Νικόλαος Κασομούλης.

Οὶ συνέπειες τῆς καταστροφῆς στὴ Σφακτηρία δὲν ἄργησαν νὰ φανοῦν. **Σ**τὶς 30 Ἀπριλίου παραδόθηκε ἡ φρουρὰ τοῦ Παλαιοκάστρου καὶ στὶς 11 Μαΐου 1825 ἡ φρουρὰ τοῦ Νεοκάστρου. **Τ**ὸ λιμάνι τῆς Πύλου ἔγινε ὁ κυριότερος σταθμὸς ἀνεφοδιασμοῦ τῶν Αἰγυπτίων τοῦ Ἰμπραήμ στὴν Πελοπόννησο. **Τ**ὸ μέλλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης διαγραφόταν ζοφερό...

Ἄρης. Ἔργο τοῦ Νικολάου Καλογερόπουλου.

* * *

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, τὸ πλοῖο «Ἄρης» ἀγοράσθηκε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνησι, ἐντάχθηκε στὸν πολεμικὸ στόλο καὶ μετονομάσθηκε σὲ «Ἀθηνᾶ». **Τ**ὸ 1879 μετονομάσθηκε πάλι σὲ «Ἄρης». **Χ**ρησιμοποιήθηκε ὡς Σχολὴ Δοκίμων.

Διατηρήθηκε μέχρι τὸ 1921, ὅποτε λόγω οἰκονομικῆς ἀδυναμίας συντηρήσεώς του, ἀποφασίσθηκε ἡ «τιμητικὴ» βύθισή του....

*Τῶν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένων καὶ ἐνδόξως πεσόντων
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσιν,
καὶ ἐν τῇ Μάχῃ καὶ Ναυμαχίᾳ τῆς Σφακτηρίας,*

Αἰωνία ἡ μνήμη!

(*) Πηγές: <https://www.sansimera.gr>, <https://el.wikipedia.org>, <http://www.mixanitouxronou.gr> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

